

Observatoriulu ese de done ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintru monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 51.

— Sibiu, Mercuri 29/11 Iuliu. —

1883.

Abonamentu nou

la

„Observatoriulu“

pe semestru alu 2-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Iuliu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana.

Pretiu este insemnatu de asupra si alaturea cu titulu, adeca inlaintru monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In Romani'a totu numai cu 8 fl. pe anu, daca se prenumera directu la post'a Romaniei. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atatu mai regulata, cu catu liniile posteloru se inmultiescu pe fiecare anu in tote regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publiculu.

Ori-ce reclamatiune se se faca celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Celu mai usioru modu a prenumera este prin mandate (asemnatiuni, blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei, in dosu. A se adressa de a dreptulu catre redactiune: Sibiu, Piatu mica 27.

Decoratiunea episcopului Joanu Szabo si epistol'a ministrului Augustu Trefort.

Decoratiuni si cavalerii se impartu, se si cumpera mai alesu dela an. 1849 in tota Europ'a atatu de multe, in catu acelea au devenitu unu lucru de tote dilele; de aceea barbatii distinsi, cati se simtu numai cevasi scutiti de vanitatea personala, nici ca le porta in alte timpuri, decatu numai la ocaziuni de mari solemnitati, sau candu punerea lor se cere espresu prin vreunu regulamentu, de ex. in armata sau in corpulu diplomaticu.

Asia dara si impregiurarea, ca Maiestatea Sa imperatulu si regele au aflatu cu cale a decora si pe preasanti'a sa domnulu episcopu gr.-catolicu alu diecesei armenopolitane cu ordinulu Seu „Franciscu-Josifu,“ se pote considera mai multu ca regula

decatu ca distinctiune esceptionala si inca din cauza prea firisca. Toti episcopii si arhiepiscopii de ritulu orientale grecescu, catolici sau ortodoxi, alesi de catre vreunu sinodu ori congresu bisericescu, sau numai recomandati de catre vreo alta auctoritate, sunt denumiti si confirmati in a loru demnitate de catre insusi monarchulu. Trebuie se se presupuna, ca Mai. Sa denumesc si confirma pe ori-ce prelatu numai dupa-ce i s'au datu informatiuni de ajunsu despre calitatile, de caracterulu si de meritele lui castigat pana la denumire, prin urmare scie din capulu loculu, ca merita se fia si decoratu cu vreunu ordinu ori medalie, de care dispune statulu si respective monarchulu.

Nefiindu publicata diplom'a sau documentulu de care este insoitu ordinulu „Franciscu-Josifu“ datu preas. sale domnulu episcopu Szabo, nu se potu sci nici meritele pentru care este decoratu; prin urmare lumea ar potea trece si preste acesta distinctiune prea usioru la ordinea dilei, precum a mai trecut preste o miie altele.

Vine inse dn. ministru Trefort si din caletoriile sale pe care le face de vreo 3 septemani in Ungari'a superioara, adressandu episcopulu diecesei numite o epistola de felicitare, da acelei decoratiuni o importantia politica extraordinaria, in termini greu vatamatori, provocatori, si amerintiatori nu numai pentru romanii din acestu statu, ci si pentru cei din statulu Romaniei. Epistol'a este publicata in estrasu de catre „Pesti Napló“ Nrulu 184 din 6 Iuliu, era in Nr. 185 comentata pe largu in art. primu cu multime de batjocuri demne de scriitorulu lor. (Astadi publicata intraga).

Ministru Trefort lauda pe episcopulu Szabo, ca in acesti cinci ani de candu se afla in capulu acelei diecei, a sciutu se lucre cu bunu succesu in contra dacoromanistiloru, precum a sciutu se impace si natur'a romaniloru cu catolicismulu, era acestea scopuri nu le-au ajunsu prin asprime, catu mai virtosu prin blandetie. De aci incolo ministru intra totu mai afundu in politica si sustine intre altele, ca Ungari'a nu trebuie se fia statu poliglottu (de mai multe limbi), ca nu pote se existe nici-unu statu dupa limbi, ci numai dupa natura (configuratiune geografica) si dupa traditiuni.

Dupa acestea amestecandu si cele intemperate la Jasi, ministru adaoge, ca ei voru tine Transilvani'a cu armele, in mani'a charteloru si toasteloru dacoromanice si in mani'a toturoru fantastiloru din ori-ce classa. In fine ministru voindu a inchiaie, trage cate o palma la toti ceilalti episcopi prin aceea, ca declara pe episcopulu Szabo de modelu alu episcopiloru.

„Pesti Napló“ din 7 Iuliu crede asia, ca ministru Trefort a datu acesta epistola-manifestu in buna intelegere cu ministru presidente Col. Tisza; indata inse in fruntea primulu seu se provoca de a dreptulu si la Maiest. Sa monarchulu dicendu, ca Mai. Sa distinge si inaltea la ranguri pe barbatii romani carii sunt buni magiari, si aduce ca exemple pe vice-comitele Mihalea, pentru care ministru Trefort ridicase in M.-Sighetu unu toastu plinu de laude, amestecatu inse cu amerintiari asupra romaniloru, apoi pe episcopulu Szabo. Dupa multe alte dascalituri impertinente totu acelu Brambarbas (omu laudarusu) adaoge, ca ungurii voru nimici otea Romaniei chiaru prin militi'a teritoriala (honvedi) de nationalitate romanescă, ori-candu aceea ar cutedia se se apropie de Transilvani'a, pentru-ca romanii-magiari se voru bate totu asia de bine ca si — secuii.

Noi vomu reflecta prea puține numai la acestu pasagiu din urma alu lui Brambarbas. Da, asia e, istori'a respectiveloru regimente compuse in marea loru maioritate de romani, e martora celu puținu pe 100 de ani inapoi, ca acestia ori incatrau au fostu condusi si comandati, bine sau reu, s'au batutu forte bine, cu credintia jurata sub stegulu negru galbinu, n'au fugitu, nici au pusu puse'a la pitioru ca se'i prinda prussacii ca pe nisce vaci, precum au facutu alti compatrioti conspirati cu vrasmasii monarchulu si ai monarchiei, dara resplat'a romaniloru pentru acea credintia este cunoscuta la tota lumea... Cu catu romanii s'au batutu mai bine contra neimpacatiloru adversari ai dinastiei, cu atatu neincrederea in natiunea nostra a crescutu. Nu le place ca de morte se audia de romani bravi, de romani vitezi, si totu asia nu potu suferi se dici ca romanii sunt si credintiosi, sunt si capabili de o cultura superioara, de unu progresu eminentu;

Foisiór'a „Observatoriului“.

Evulu modernu.*)

„De n'ar avé natur'a potere mai deplina,
Cá ori-ce statu in lume de-atâtea mii de ani,
Adi globulu n'ar fi alt'a, decatu numai ruina,
In care l'ar preface crudelii de tirani.
Acesta e destinulu umanei creature,
In secululu luminei atatu de prefacutu,
Cá suflute n'tre sine se nu fia secure,
Cá si voru scuti vieti'a macaru pe unu minutu.“

Andrei Muresianu.

Doue spirite se paru a avé iniriurinta asupra omulu. Unu spiritulu bunu si unu spiritulu reu. Spiritulu reu din inceputulu timpurulu s'a apropiatu de omu si a cercatu totu momentulu ca se'lu atraga in partea sa. Omulu — liberu in sine — a si urmatu intru adeveru, mai multu pe acestu spiritulu reu, decatu pe spiritulu bunu; de unde pana adi totu asia face; ca-ci cine sta bunu ca omulu nu e aplecatu mai multu spre reu decatu spre bine, dupa cum canta si Ovidiu: „Nititur in vetitum semper cupimusque negata...“ Sunt unii omeni intru adeveru, cari nu se lasa amagiti de spiritulu reu; ei resista, ei se lupta. Multi cadu in asta lupta si puținu invingu. Acesti omeni se lupta contra injuriei, perfidiei, subjugarei si nedreptatiei, cari sunt atributele spiritulu reu. Si acestu spiritulu reu, cum amu disu, s'a ivitu din inceputulu timpuriloru, elu a statu in impregiurulu omulu cu gur'a cascata ca se'lu inghitia. Spiritulu celu bunu, de multe-ori a plansu, vedindu pe

omu cum cade victima spiritulu reu. A luptatu spiritulu bunu cu celu reu, dupa cum dice Chateaubriand, in diferite timpuri si neincetatu; de multe-ori a triumfatu spiritulu celu bunu asupra celui reu; dara ce folos, ca in urma totu spiritulu reu se ridica si apuca din nou rolulu seu pe pamentu. Erorea cu adeverulu, dreptatea cu strimbatatea, virtutea cu vitiulu, credintia cu necredintia s'au luptatu dela inceputulu lumei. Si acesta lupta a loru nu s'a inceputu nice in secululu alu V-lea ori XIX-lea, ea s'a inceputu de odata cu timpulu, de odata cu omulu. Istori'a lumei si a poporaloru afirma asertulu nostru. Ori-cine pote se se afunde in trecutu, si va afla lupt'a continua a spiritulu bunu cu a spiritulu reu, a eroiei si strimbatatiei cu a falsitatiei si dreptatiei; de si sub diferite preteste si caractere; de unde nimeritu a cantatu odata ingeniosulu poetu romanu:

„Nu'i nou estu anu ce vine,
Cercati in istorii“ etc.

Lupt'a a fostu perpetua, ea a fostu un'a si aceeași. Dara formele sub cari s'a prezentatu au fostu diferite dupa omeni si epoce. Si lupt'a acesta se continua si astadi, dara astadi cu unu avantaju de minune. Seclulu XIX o sustine si o provisionedia cu tote cele de lipsa. Seclulu XIX si in genere evulu modernu au rechiamatu si adunatu tote relele trecutulu, formandu din ele o ote puternica, ce o pune in faci'a adeverulu si a dreptatiei. Acesta ote se latiesce intocmai ca odinioara a tatariloru si mongoliloru, preste tote locurile, ea omora si profanedia multe fiintie nevinovate. Ea a crescutu si cresce; evulu nostru, acestu luminatu o ajuta, elu fi da alimentulu necesariu!...

E bine, se lasamu, ca acesta ote se crasca, si estu-modu se estermine omenimea si se o scalde intru unu oceanu de sange. Se lasamu ca dora apoi va sci omenimea, catu e de pretiuita dreptatea, religiunea, moral'a, virtutea, si catu de reu face, ca sta cu manile in sinu si nu le apara pe tote acestea. Lumea va striga atunci dupa ajutoru, ca la dilele de apoi, vaiete si tipete voru resuna in acea nopte cruda, candu adeca

absolute va triumfa vitiulu si faradelegea; ci indesiertu! In desiertu, o, omule! ca-ci ai urmatu cu placere pe spiritulu celu reu, nu ti-ai ridicatu vocea in contra nelegiuriloru, defraudariloru, nedreptatiloru facute fratelui teu. Tu omule nu ti-ai aparatu credintia, altariulu si pe Ddieulu teu. Vei cunoște dara, ca lumea fara de moralitate si Ddieu, fara de dreptu si iubire internationale mai multu semena unui infernu, in care e plansu si scrasnirea dintiloru. Unu infernu, intru adeveru e lumea, fara simtiu de ecuitate, egalitate si fratietate; ca-ci atunci lumea nu e incantatore si frumoasa pentru omu, ci e unu chinu si o tortura. Dreptu a disu be-tranulu filosofu grecescu, ca lumea e cea mai frumoasa, dara lumea e si cea mai urita. Va se dica: intru catu se afla in lume moralitate si virtuti, lumea e frumoasa, intru catu inse se afla vitiu si crime, lumea e forte urita si neguroasa. Dara ori-cine scie ca in lume pre-cumpenesce mai multu vitiulu, crim'a si nedreptatea, decatu moralulu, ecuitatea si virtutea; estu-modu lumea e multu mai urita decatu frumoasa. Si nici-odata nu a fostu asia de urita ca acum in evulu modernu si in seculu nostru botezatu alu luminei si alu culturai; acum intru adeveru, candu vitiulu si immoralitatea, crim'a si calcarea de legi si drepturi neprescriptibile isi joa rolulu.

Apoi inca cum stamu cu religiunea in acestu evu si seclu?..

Potestatea civila, chiaru si la poporale etnice au fostu legata de religiune. Ea facea statulu si statulu ascultu de ea (Hodie?) Ea era norma si calaus'a administratiunei si gabernarei unui statu. Ce au fostu Brahminii, ce patriarchii si judecatorii la evrei, ce Faraoonii, ce Incasii la americani?!... Acestia toti erau regi, dara erau si reprezentantii dieitatiei proprii lor, aci pe pamentu. Eta pentru-ce dice invetiatalu Dr. Gorerst Rabi, ca elu nu a cunoscutu statu in vechime, unde poterea lumescă in statu se nu fia fostu un'a cu poterea eclesiastica si unde regele se nu fia fostu quasi preotu, fiindu odata rege. — Evulu modernu, departe de a se uui, de a se basa pe principiile religiunei, dn

*) In câteva puncte essentiali nu suntemu de acordu cu opiniunile desvoltate in acesta dissertatiune; totusi ii facemu locu cu placere, ca-ci voimu se damu ocaziune la comunicari de idei pro si contra. In textu vomu netedi numai ici-colo unele expresiuni si constructiuni, era opiniunile in care differimu mai multu, le vomu coprinde tocma la urma in câteva note.

Red.

numai de romani invetiati si eruditi se nu le vorbesci, că-ci ii apuca bôl'a. Din acestea cauze noi nu credem că într'unu casu de resboiu cu Romani'a si cu Rusii'a voru duce regimente si bataliône romanesci contra loru, din o négra neincredere. Au ei unde se duca pe romani, că fruntariile monarhiei se intindu fôrte departe.

Dara se si apere Ddieu pe bataliônele romanesci din Transilvani'a, Banatu etc. se nu le duca in contra trupelor din Romani'a; că-ci dupa cătu suntemu noi informati despre spiritulu ce domnesce in acelea, carnagiulu intre doue trupe de aceeași nationalitate ar deveni cruntu si atroce fără parechia, s'aru alege batalii fără a cere si fără a dá pardonu. „Au venitu romani că se omóre pe romani si se le ia tiér'a! Nici-unu pardonu!“ Acésta ar fi parol'a de di. Totu asia s'au portatu italianii cătra acei italieni, cari se bateau in tiér'a loru sub comanda austriaca. Totu asia francesii; intocma si magiarii, polonii s. a. Candu romanii din muntii apuseni au nimicitu mic'a legiune a studentilor din Vien'a in Juniu 1849, la rogarea loru că se le dea pardonu, că ei sunt germani, că si imperatulu, romanii le respuusera: Tocma că-ci ve bateti contra lui alaturea cu ungurii, se periti!

Boemi'a.

Cechii au invinsu pe compatriotii loru germanie in alegerile ditali din dilele trecute. „A fostu usioru se inginga o majoritate de $\frac{2}{3}$ pe o minoritate de $\frac{1}{3}$, ne ar putea raspunde aceia, carii nu cunosc legea electorala din Boemi'a plasmuita inainte cu 22 de ani, tocma cu atăta maiestria machiavallistica că si cea din Transilvani'a dela 1848 spoita apoi spre a orbi lumea in a 1874. Nu a fostu nicidecumu usioru, ci din contra fôrte greu pentru natiunea cecha, că se scôtia in partea loru majoritate stralucita de 167 contra 75 de germani.

Ei bine, cumu au scosu cechii unu resultatu ca acesta la cale, daca legea electorala este asia de apasatore pentru ei? L'au scosu totu cu maiestrie si cu o prudentia de unu poporu deplinu maturu in ale politice si anume: a) prin resistenti'a passiva, adeca neparticipare la alegeri in cursu de 17 ani, prin care densii au tinutu pe adeversarii loru si chiaru pe gubernu in grija necurmata de ceea ce voru fi planuindu ei pe tacute; b) prin perseverantia de feru intru a face opozitiune inversiunata adversariloru, preste totu in viét'i'a comunale si municipale; c) prin o pressa fôrte bogata, de o suta ori pedepsita cu bani si cu aresturi, dara

contra voiesce a'si supune principiile religiunei, principiiloru sale politice. Scurtu, elu voiesce a subordina religiunea politice sale. Astadi voiesce a fundá scôle, cari se nu aiba de a face nimicu cu biserica, astadi vrea se introduca unu planu de educatiune, care se nu aiba de a face nimicu cu moralulu lui Christosu. Si acésta apoi se numesce directiunea si politic'a intielépta a evului si a secululu XIX. Dara se si vedu fructele acestei politice. Francmasonismulu, nihilismulu si dinamit'a isi jóca rolulu. Socialismulu, liberalismulu sunt la culme.* Ei sunt copii déjà crescuti ai statulu modernu, dara copii ce'si ridica braçulu contra parintelii loru. Ce ar dice astadi Voltaire si Rousseau, ce Victor Emanuelu si Napoleonu III, ce a disu Gambetta si ce dice Bismark? Éta elu ce a disu si dice: „Speru că voiu ajunge inea timpulu, candu nai'a nebuna a evului se va sfîrmá de stanc'a bisericei (Bohl; rel. din punctu de vedere polit. tr. S. Rezei), si acésta a dis'o acestu geniu diplomatu cu 20 de ani inainte de acésta. Ce trebuie se dica secululu XIX? „E rea politic'a mea, ea va fi judecata de posteritate si judecat'a va fi intentata asupra mea!“ Estmodu trebuie se dica luminatulu seculu XIX-lea...

Evulu modernu a strigatu si striga că biserica si statulu nu mai au nimicu comunu. Noi intrebamu pe evulu modernu că se nu respunda, că ore care are mai mare lipsa un'a de alt'a? Biserica se va sustiné până la finea secliloru si fără succursulu statulu, dara statulu nici-odata nu au ajunsu la vigóre fără de religiune. Crucea si sabi'a! Poterea si debilitatea! Ori-ce statu, care in unu deliriu 'si lapeda religiunea, venindu'si éra in ori, se arunca érași in braçiele religiunei sale de mai inainte (a là Francia). Religiunea, considerata chiaru din politic'a lumésca, a fostu o binefacere pentru omu. Cine a compusu din glóte vagabunde state compactn, cine a facutu din Chaosu ordine si lumina, daca nu religiunea?!...

(Va urmă.)

*) Nu pricepem, cum poteti confundá DVóstra liberalismulu cu socialismulu. Ce definitiune dati dv. liberalismulu si libertatiei? Ce intiegeti prin cuventele acestea? Daca nu voiti se fia ómenii liberi si gubernele liberali, ce voiti dara? Libertate sau despotismu alu unaia sau alu multora, totu atăta, aveti se alegeti. Dv. inse că teologi se bagati fôrte bine de séma, că evangeliile sunt pline de idei liberali si că Isusu Christosu a predicatu libertate, nu despotismu, si s'a crucifitu pentru libertate.

totu de atătea-ori restaurata; d) prin concurentia vigorósa facuta germaniloru in agricultura, in industria si comerciu, spre a saraci pe ceia si a se inavuti pe sine; e) prin silinti'a de di si nópte de a da poporulu educatiune nationala si politica in acelu intielesu, că anume la alegeri de ori-ce natura nici-unu cechu se nu'si dea votulu seu la nici-unu germanu inca pe atătu de onorabile si tolerantu in viét'i'a privata, daca se tine de partid'a gubernului centralisticu germanu; sau daca 'lu dà, acésta se fia numai in casu candu s'aru prevedea că are se fia anulata alegerea si se se provóce confusiune in sinulu adversariloru. Scurtu, cechii au sciutu se disciplinedie pe alegatorii loru asia, că se fia de modelu pentru ori-ce poporu ce pretinde a fôia politica buna. Sute de mii a costatu acea lupta; dara acuma cechii potu se dica cu totu dreptulu, că prin acea lupta, care tine dela 1863 incóce, isi recastigara din nou patri'a si autonomi'a, infrenandu predominarea germana.

Cu tóte acestea trebuie se recunósca si cechii, că daca gubernulu lui Taaffe ar fi voitu se se amestece in alegeri prin organele sale, precumu s'au amestecatutotdeauna celelalte ministere, densii chiaru si pe langa extraordinari'a loru lupta, abia aru fi fostu in stare se scôtia o majoritate de 10—20 deputati.

Remane acumu intrebare ce si-o punu politicii neutrali: Nu cumva cechii voru abusa de victori'a loru si isi voru resbuna de germani, ceea ce ar fi o politica cu totulu eronata, ratacita, periculósa, sau se dicemu: politica magiara copiată si de cătra Cechi. La acea intrebare a respunderu deunadi renumitul Rieger si acuma diariile ceche, pe care „Natiunea“ din Bucuresti le resuma asia:

S'au alesu 167 de Cechi si 75 de Nemti. Nimenea nu s'a asteptatu la unu asemenea resultatu si intre toti mai puçinu Nemtii. Partidulu germanu credinciosu constitutiunei a fostu batutu in tóte colegiile: in colegiile rurale, in colegiile urbane, in camerile comerciale si in fine chiaru si in colegiulu mariloru proprietari.

Multa vreme a trecut de candu Cechii nu s'au bucuratu de o positiune atătu de avantagiósa precumu au astadi. In Reichsrath vocea loru este hotaritóre, si acumu in Landtagu voru fi stapâni absoluti. Nemtii sunt necajiti peste mesura. Batuti pe tóta lini'a, nu cauta a se acomoda realitatiei, ci arunca focu contra poporulu Cechu, cu care sunt legati prin comunitate scopului.

De multe ori venimu in positiune de a admira tactulu politicu alu Nemtiloru, dar de asta-data trebuie se marturisimu că purtarea loru este fôrte blamabila. Nu trece o di, in care se nu cetimu cuvinte grosolane, ba chiaru insulte la adres'a Cechiloru. Si acésta pentru ce? Pentru-că dreptatea incepe a'si face cale, pentru ca majoritatea populatiunei din Boemi'a a isbutitu se aiba majoritatea in adunarea tieriei. Adeverulu si nimicu mai multu.

Ei! dar acésta stare de lucruri nu convine Nemtiloru austriaci. Ei pururea sunt preocupati de trecutu. Positiunea privilegiata care au avut'o pana acumu, dominandu in intrég'a monarchie peste tóte celelalte nationalitati, le intineca vederea si le destépta patimile. In casulu de faci'a invinsulu este atătu de indaratnicu, in cătu in adeveru modesti'a limbagiului tinutu in diarietie'a cecha, ni se pare ceva neobicinuitu in procesulu politicu alu popóreloru. Se ataci cu armele, cu care esti atacatu este vorba veche, care pana in diu'a de astadi anca nu 'si-a perdutu valórea. Inaintea Cechiloru inse acésta arma se vede că nu mai are nici o trecere. Trecutul amaru a formatu din poporulu Cechu unu poporu prudentu, plinu de abnegatiune si iubitoru de dreptate. Pentru-ca fie-cine se se convinga de acestu lucru, punemu sub ochii cititoriloru unu pasagiu dintr'unu diaru cechu. „Represintantii poporulu Cechu voru face in totu cazulu majoritatea, ceea ce de altufeliu este si justu dara ei nu voru înceta nici odata de a se arata concilianti faci'a cu compatriotii loru germani; ei nu voru exploata ca credinciosii constitutiunei, majoritatea Landtagulu, in paguba Nemtiloru. Ne bucuramu de resultatulu alegatoriloru, dara in acelasi timp nu intardiemu a asigura pe compatriotii nostri Nemti ca in ce ne priveste, potu fi deplinu linistiti. Daca deputatii Nemti ar fi fostu atătu de moderati si concilianti precumu sunt deputati natiunei Ceche, atunci curandu s'ar intemeia pacea sfanta in patri'a nóstra comuna.

Fôrte intieptieste lucrédia Cechii. Purtarea loru este cea mai vie dovada despre maturitatea loru politica. Ei arata lumei că thiaru si dupa unu timpu indelungatu de suferintie a'ungandu la putere stiu se iubésca pe vrasmasiulu invinsu.

La 23 Juniu s'a deschisu deja landtagulu boemu. Sesiunea actuala de siguru va fi una din cele mai furtunóse. Sunt multe cestiuni de importanti'a capitala, care voru fi discutate cu acésta ocaziune Cestiunea care coversieste inse pe tóte celelalte este reforma legei electorale. Cechii sunt decisi se isbésca si acésta fortarétia nemtiésca, care a adapostitu timpu atătu de indelungatu tendintiele si aspiratiunile siovinistiloru nemti. Incercarea Cechiloru inse este fôrte probabilu că va fi zadarnica. Legea actuala facuta in timpulu domniei Nemtiloru, este ingradita cu atătea garantii, in cătu schimbarea ei pe cale pacinica se pare aprópe o imposibilitate.

Trei parti din patru se ceru pentru modificarea legei, pe candu Cechii sunt numai doue treimi, o majoritate destulu de impunatóre, dara insuficienta spre a pune ca petu unoru nedreptati vedite. In acestu puncta

asia dara silintiele Cechiloru nu au mai nici o sansa de a fi realizate. Esista inse destule alte teremuri, unde munca si prudenti'a voru da róda imbelsiugate.

— Comissiunea pentru regularea fruntariilor dintre Transilvani'a si Romani'a e compusa dupa o informatiune a foiloru gubernamentali ungurene din câte 4 membrii. Din partea ungurésca sunt dd. Gregoriu Béldi c. r. consiliariu intimu, fostu prefectu de comitatu, acesta că presiedente; Georgie Pogány prefectu (comes supremus) alu comitatulu Hunedórei (Deva) că v.-presiedente, ambii acestia ómeni septuagenari, apoi br. Gabriel Apor protonotariu alu comitatulu Trei-Scaune si Bela Nagy directoru reg. de finantie. Din partea romanésca sunt doi generali E. Pencovici cunoscutu prea bine din comissiunea européna danubiana si C. A. Barozzi, omu fôrte activu, apoi din partea civila Nicol. Jonescu, profesor de istoria la universitatea din Jasi, renumitu oratoru, si Papadopolu-Callimach unulu din barbatii cei mai eruditi ai Moldovei; ambii acesti doi din urma sunt si membrii ai academiei romane.

Multi se intréba, că in ce limba voru comunicá si desbate intre sine acei optu membrii ai comissiunei internationale, precum si in ce limba se voru duce protocoalele sedintiiloru ei in acea comissiune internationale esmissa de cătra doue staturi vecine. Conformu usului introdusu in tóta Europ'a, limb'a internationala este pana acum cea francesca, in care se redactédia protocoale si ori-ce acte de caracteru internationale, prin urmare textulu originalu este celu francesu, dupa care apoi se facu traduc-tiunile. Pe cătu scimu noi, toti patru membrii din Romani'a cunosc si vorbescu bine limb'a francesca, si se afla intre acestia unii cari cunosc si alte limbi europene, anume engles'a, german'a, italian'a, numai pe cea magiara nu. Se dice in diarie, că membrii comissiunei s'aru fi si adunatu la Clusiu; altii voru se scia, că dd. Jonescu si Papadopolu inca nu aru fi sositu acolo. Cestiunea regularei fruntariiloru isi are importanti'a sa politica, ea inse va trebui se interessedie fôrte de aprópe inca si pe o multime de comune muntene si submuntene, precum si pe alti proprietari privati de munti, paduri, locuri de pascuatiune si chiaru de case si alte superedificate muntene. Intrebarea este, daca au se mai remana acelea la Transilvani'a, sau se se reintórca la Romani'a. „Rom.“ dice, precum veduramu, că tóte acelea locuri si munti reclamati, daca aru fi considerati că unu complexu intregu, aru face unu districtu (comitatu, judetiu) destulu de mare. In secuime, in districtulu Nasaudului, in tinutulu Brasiovului, de a lungulu muntiloru din tiér'a Oltului (Fagarasiu), apoi cătu tine dela Resinari, Orlatu, Salisce, Poian'a, Valea, Jin'a etc., totu comune mari, pana in tinutulu Orasiei si pana in pasulu Vulcanu se afla o serie de munti, cari toti sunt reclamati de cătra Romani'a pe temeulu tractatelor si dupa principiulu vechiu stabilitu că: lini'a despartitória intre acestea tieri se fia trasa preste punctele din care isvorescu rirurile si apoi curgu, unele in Romani'a, éra altele incóce la noi. Se dice, că nicairi nu s'aru fi facutu atătu de mari calcari de hotara, că in muntii de preste passurile Oituzu si Buzeu spre Slanicu, apoi in muntii de cătra Olteni'a dintre Turnu-rosiu pana in Vulcanu spre apusu, apoi si spre Mehadi'a.

Noi credem că acésta cestiune a fruntariiloru este importanta nu numai din natur'a sa, ci că ea vine combinata fôrte de aprópe si cu marea cestiune a Dunarei, care se afla pusa la ordinea dilei de cătra Europ'a. Preste acésta regularea si impacuirea o tinemu de fôrte grea din cauze multu cumpanitórie. Romani'a se provóca la tractate; din contra Ungari'a se provóca la prescriptiune (paragrafia, Verjährung), la posesiunea faptica, pe langa care apoi press'a ungurésca, ba chiaru si unu ministru amerintia pe faci'a si cu armele. Intemplese ori-si ce, numai se se aléga odata in vreo parte.

Din Romani'a.

Câteva sciri mai noue venite cătu de a dreptulu, cătu in telegrame dela Vien'a, merita tóta atentiunea publica. Éta cele mai memorabili:

In caus'a toastulu dela Jasi, dupa o conferentia amicabile a dlui Dim. Sturdza ministru de externe cu dn. ambasadoru austro-ungurescu Mayr, gubernulu Romaniei a datu o nota, care se dice că a satisfacutu deplinu pe cabinetulu din Vien'a, prin urmare că incidentulu este impacatu. Asia póte se fia; dara press'a magiara cere neasemenatu mai multu: inchiaierea unui computu (socoteli) ge-

nerale pentru totdeauna cu Romani'a. Bine si asia. Se afla inse destule voci in Romani'a, care tinu mortisii la prepusulu (suspitiunea), ca toastulu dnului Gradistenu fusese cunoscutu si asteptatu in BPest'a inainte de a fi fostu pronuntiatu. Odata inse gain'a totu va ricai si scote la lumina curatulu adeveru, dupa proverbiulu germanu: „Es ist nichts so fein gesponnen, dass es nicht kommt an die Sonnen.“

In acelasiu timp petrecerea anuntata de catre Societatea Carpatiloru infintata inainte cu cateva luni de catre romani emigrati, in capital'a Romaniei, fu oprita de catre politia, din cauza ca precumu se dice, venitul acelei petreceri fusese destinat pentru fondulu unei scole de fetitii din Transilvani'a. Dupa sciri private aduse aici de catre oseti dela bai se mai cere, ca vreo trei individi transmigrati din Transilvani'a in Romani'a, se fia dati preste fruntarie. Altii voru a sci, ca acei nefericiti din caus'a limbeloru celei lungi, aru fi fostu chiaru reclamat, ceea ce nu se pote crede, ca-ci o pretensiune ca aceea ar fi fostu de siguru respinsa categoricu; se pote inse prea usioru, ca la unii emigranti politici se li se impuna esirea din tierra in ori-ce parte ar voi ei. Casuri de acestea au fostu destule chiaru in staturi neutrale, ca Elveti'a si Belgiu, chiaru si cu persone de celebritate européna.

In acelasiu timp citimu unu decretu emanatu dela consiliulu de ministrii cu dat'a din 20 Juniu (2 Juliu) a. c., prin care Emiliu Galli fostu directoru alu diariulu francesu „Indépendance roumaine“, ce apare in Bucuresti, fu constrinsu ca in puterea art. XI din legea dela 1881 adusa asupra strainiloru se esa de preteritoriulu Romaniei in terminu de 24 ore, era daca exilatulu s'ar mai intorce in acea tierra cu calcarea acelei legi, atunci va fi tractatu si pedepsitu conformu art. 5 din acea lege. Galli a declarat ca se supune si a esitu, era la Indép. roum. a remasu dn. Alex. Ciurcu (dupa tata brasiovenu, dupa mama bucuresceanu).

Cine este si de unde venise acelu E. Galli in Romani'a, si cum au ajunsu elu in capulu unui diariu francesu nespusu de inversiunatu asupra guvernului actuale. Si care a fostu caus'a cea adeverata si imediata a exilarei lui? Respunsulu la acestea se va afla mai tardiu. Pana acuma se scie numai unu lucru, ca numitul diariu francesu a fostu celu de antaiu care au alarmatu lumea cu toastulu lui Gradisteanu. Se'si fia luat elu simbri'a numai pentru celu toastu ori si pentru alte publicari ne-numerate? Mai este sciutu unu lucru, ca in Romani'a vinu straini din siepte tieri, deschidu cate unu diariu, unde se imbalu asupra tieriei, guvernului si institutiunilor ei si se porta ca si cumu ar fi ei domnu si proprietari ai tieriei.

Asia dara de o parte infrenarea numitei societati romanesci, de alt'a gonirea din tierra a unui vrasmasiu forte misteriosu.

— In „Monitorulu oficiale“ din 22 Juniu (4 Juliu) citimu doue cercularie ale ministrului de resboiu, de care in alte timpuri nu s'ar fi impiedatu nimeni, acumu inse ele merita tota atentiunea publica. Unulu din acelea ordonantie cercularie este adresatu catre ddni generali ai armatei, era altulu catre dd. prefecti ai districtelor. Scopulu loru este a deprinde pe natiunea intréga in manuirea armei de focu si tragerea la semnu, pentru-ca in casu de periculu se fia toti in stare de a'si apará patri'a. Textulu loru este:

„In urm'a concursului generalu alu tragerei la semnu care a avutu locu la Bucuresti in anulu 1882, amu avutu onórea a pune in vederea divisiiloru teritoriale, prin circulara Nr. 5636 din 11 Junie 1882, atatu instructiile cari urméza a fi aplicate la instructi'a tragerei, catu si important'a ce are acésta instructie care are de scopu a face din fiecare soldatu unu trageru dibaciu si capabilu a intrebuintia arm'a sa contra ori-ce felu de semnu i s'ar presenta pentru tote distantiile la cari batu armele infanteriei si cavaleriei nóstre.

Ministerulu are convictiunea, ca nu s'a crutiatu nimicu pentru ajungerea acestui scopu si astu-felu, atatu prin ordinile instructive date din initiativ'a divisiiloru catu prin inspectiuni si printr'o priveghere continua ce s'au datu acestei ramure a instructiei militare, s'au cautatu, fara indoiéla, a se obtiné ca consumarea insemnatului numeru de cartusie ce se acorda prin regulamentul tragerei in tinta, se se faca intr'unu modu sistematicu si ca scola de tragere este surveghiata cu multa seriozitate de oficeri superiori, fara a se multiami numai a face simulacre de tragere, sau a se grabi a con-

suma numerulu cartusieloru prescrise in reglementu, ci in scopulu de a se dobandi in adeveru unu profitu realu.

De aceea ve rogu, domnule generalu, a inainta ministerului unu raportu detaliatu de modulu cumu s'au urmatu in anulu trecut instructi'a trageri in tinta prin corpurile din coprinsulu regiunei corpului; daca s'au esecutatu tote dispositiile ordinului catre divisiile teritoriale Nr. 5636; daca tragera s'au facutu dupa cumu se specifica prin acelu ordinu, daca s'au infintiatu tote semnele pentru diferitele trageri ce erau indicate, daca au mai ramasu parti de trupe teritoriale sau permanente cari nu s'au conformatu dispositiiloru din ordinulu circularu indicatu, din ce cauza si ce mesuri s'au luat, pentru ca si aceste parti de trupe se esecute instructi'a trageri conformu dispositiuniloru prevedute in circulara Nr. 5636; daca in generalu s'au trasu totu profitulu posibilu pentru acésta instructie la dorobanti si calarasi cu ocasi'a dileloru de concentrare si in fine ori-ce detaliuri s'au creditu de cuviintia a se mai avea in vedere de corpuru pentru completarea instructiei trageri in tinta a trupelor loru.

Totu de odata sunteti rugati a areta, daca tote corpurile atatu permanente catu si teritoriale au terenurile necesarii pentru esecutiulu trageri in tinta si daca companiile cari nu potu veni la resiedinti'a regimentulu isi au organisatu la resiedinti'a companiei campuri de tragere.

Ve este cunoscutu, domnule generalu, ca o buna tragere este una din conditiile indispensabile succesului unei armate, de aceea, avendu in vedere timpulu celu scurtu in care soldatulu nostru sta la corpu, credu necesaru ca elu se fie dejá familiarisatu cu tragerea in tinta candu vine sub drapelu.

Pentru a putea ajunge la acestu scopu este necesariu a usa de tote mijlocele cari ar conduce la desvoltarea gustului pentru tragerea in tinta in diferitele clase ale societatiei. Este dar de doritu, ca atatu domni'a-vóstra personalu, catu si prin domni comandanti de divisi, brigade, comandanti de regimente si cei dela companiile teritoriale se ve puneti in relatiuni cu autoritatile administrative locale si in comunu acordu se infintati pe la resiedintiele respective campuri si societati de tragere, cari prin festivitati, distribuire de premiuri la cei ce se distingu si cu ori-ce alte mijloce cari stimuleza amorulu armelor, se se pota atrage tinerimea la aplicarea acestei instructii, ca cu timpulu se putemu gasi in ori-ce Romanu unu trageru dibaciu, avantaju necontestatu pentru armata, mai alesu adi candu totu romanulu e chiamatu se porte arm'a la casu de trebuintia.

Din cele ce precedu credu, domnule generalu, ca sunteti pe deplinu convinsi de important'a ce da ministerulu instructiei trageri in tinta, de aceea sunteti rugati a intrebuintia tote mijlocele putincióse spre a face ca acésta instructie se se faca prin corpuru cu tota seriozitatea, contribuindu in acelasiu timp si la respandirea ei catu mai multu in diferitele clase ale poporului.

Totu deodata se supune la cunoscinti'a dvóstre, ca ministerulu a intervenitu si pe langa prefectii judetieloru prin alaturatulu ordinu spre a da concursulu domniiloru loru autoritatiloru militare spre atingerea acestui scopu.

Binevoiti a ne tine in curentu cu tote progresele ce se voru face, aretandu-ne pe mesura, cari anume din diferitele judetie au luat initiativ'a pentru realisarea dispositiuniloru de mai susu.

Ministru, I. C. Bratianu.
(Alu doilea cerculariu urmédia)

Studii militare.

(A se vedé Nrii 41 pana la 44 din „Observat.“)

Dn. capitanu Gr. Crainiceanu ca profesorulu la scol'a militara superioara, pe langa ce publicase studiile sale „Cursu de fortificatiune pasagera“, premiata de catre Academi'a romana cu 4000 lei noi, continua cu tiparirea lectiuniloru sale, din care noue ne mai veni la mana unu fasciclu titlatu: „Constituirea cetatiloru si fortificarea tieriloru cu aplicatiune la fortificarea Romaniei.“ Cu 11 figuri in textu. Bucuresti 1883.

Nu amu aflatu daca se mai continua tiparirea acestoru prelegeri; ceea ce intielegemu din acestu fasciclu este, ca acésta idea mare se ventilédia mai virtosu in cercurile oficiariloru superiori de mai multi, cu atatu mai multu inse, de candu s'a proclamatu independenti'a statulu Romaniei, dara nu i s'a recunoscutu de catre Europ'a si neutralitatea ei, precum e recunoscuta buna-óra neutralitatea Elvetiei ca republica si a Belgiului ca regatu.

Acum, in acestu anu, se vede curatu din tote cate se intempla cu Romani'a, caus'a cea adeverata, pentru care puterile Europei n'au voitu se recunósca neutralitatea Romaniei. Acum este la lumina dilei, ca chiaru independenti'a acelu statu fu recunoscuta cu cugetu rezervatu (arriere pensée), cum amu dice in modu provisoriu.

Éta deci adeverat'a cauza pentru care gubernu, corpuru legislative si corpu oficiariloru vedu imperativ'a necesitate de a'si pune patri'a din tote partile in conditiuni de aperare, spre care scopu s'au si votatu cele 15 milióne franci si au se mai fia votate inca si alte milióne.

Spre a ne familiarisá incai cu metodelu dupa care se prepara fortificatiunile, vomu reproduce si din citat'a brosiura vreo doue lectiuni, incependu chiaru cu „preuventarea“ si cu „introducerea.“*)

„Unu faptu istoricu de cea mai mare importantia avemu a inscrie in analele istoriei nóstre politice si militare.

In anulu 1883, Camer'a deputatiloru a votatu pentru prim'a óra, dupa atatia secolu, ridicarea de fortificatiuni permanente in Romani'a.

Acestea voru constitui corpu independentiei nóstre in viitoriu, pe candu armat'a va fi sufletulu ei.

In specialu, pentru istori'a nóstra militara avemu a inscrie:

Inceputulu existentiei fortificatiei permanente moderne in Romani'a, in anulu 1883, precum in 1877, cu ocasiunea resboiulu de independentia, amu in scrisu inceputulu existentiei fortificatiei pasagera moderne.

In urm'a acestora, studiulu de facia are de scopu a raspunde, in limb'a tieriei, la urmatóriele trei intrebari:

1. Cum se constituiesce o cetate?
2. Cum se fortifica o tierra?
3. Cum s'ar fortificá Romani'a?

Acestu studiu este unu inceputu, si prin urmare este imperfectu ca tote inceputurile, dara are utilitatea inceputului.

In sine subiectulu este de cea mai mare importantia pentru oficiarii armatei nóstre.“

„Inainte de a intrá in materia, trebuie se precisamu punctulu de plecare, aratandu locul pe care'lu ocupa subiectulu nostru in art'a fortificatiei. In acestu scopu trebe se stabilimu programulu generalu sau scheletulu artei.

In stabilirea scheletulu, se procede mai antaiu la impartirea artei in trei mari ramure: fortificati'a permanenta, fortificati'a pasagera si fortificati'a mixta.

Acésta impartire este admisa de multu pretindeni si nu mai dá locu la nici-o discussiune.

Se intréba apoi, cu care din cele trei ramure de fortificatie trebuie se se incépa studiulu. In 1881 supunendu programulu nostru scoléi din Bruxelles, programu in care se prevedea inceperea studiulu cu fortificati'a permanenta, ni se raspunde ca metod'a de a studiá fortificati'a pasagera in urm'a celei permanente este mai rationala decâtu vechi'a metoda care facea din contra. In 1882 aceeași scola ne scrie: „Fortificati'a pasagera trebuie se se deduca din cea permanenta, ca-ci mai multe principie sunt comune... si se pare mai simplu pentru elevi de a trece dela totu la parte, decâtu dela parte la totu; apoi fortificati'a pasagera este nascuta din cea permanenta, spre a o inlocuí“**) Aceeasi idea amu gasit'o la Berlinu, si totu astfelu se urmédia si in Itali'a si Austri'a. In acelasiu sensu ni se raspunde si de catre profesorulu din Franci'a.

O alta cestiune care intervine in stabilirea programulu este aceea a inceperei studiulu cu istoriculu fortificatiei. In a. 1878 noi amu admisu acésta mesura, concentrandu in I-a parte a cursulu istoriculu si tehnologi'a celoru trei ramure de fortificatie: permanenta, pasagera si mixta, pentru-ca dela inceputu si catu se pote mai repede, lectorulu se véda art'a in tota intregimea sa, si se capete astfelu notiunea ei. La acésta am fostu incuragiatu si prin impregiurarea ca la unulu din

*) La intrebarile ce ni se facu despre on. dn. capitanu Grig. Crainiceanu, daca nu cumva este din acestea parti, raspundemu ca nu, ci dsa e nascutu in districtulu Mehedinti din Olteni'a, ai carui locuitori se bucura din vechime de renume ca ostasi forte buni si curagiosi. Dn. Crainiceanu isi incepuse studiile sale in scol'a militara dela Bucuresti, de unde fu trimisu ca unulu din cei mai eminenti oficeri tineri la scoléle de Geniu in Belgiu, era de acolo intorsu a participatu la campani'a din 1877; dupa aceea fu numitu profesorulu la scol'a militara din Bucuresti, unde functionédia cu multu zelu si diligentia, colaborédia si la Revista militara anuntata de noi la alte ocasiuni. Red. Obs.

**) Capitanu Combazu, profesorulu de fortificatie la scol'a de aplicatiune in Belgi'a.

esamenale scólei militare, M. S. Regele făcù cestiuni întinse elevilor asupra istoricului Fortificației, de unde amu dedusu importanța ce M. S. dă acestei Parti a studiului. De alta parte amu fostu susținutu de rezultatulu esperientiei, observându că după unu numeru de 15 lectiuni, elevii dobandiau concepțiunea întregii arte și procedeau cu ușurintă la studiulu amerunțitu alu fie-carei ramure. În 1882, mergendu la Berlin, Capitanulu Wagner profesor la scól'a de artilerie și de geniu, ne dete și unu altu motiv; acela că oficiarii elevi făcendu istoriculu și tehnologi'a celoru trei ramure ale fortificației deodată și dela începutu, ei potu intră în campanie preparați cu idei generale, pe candu în casu contrariu densii potu cunósce perfectu fortificației permanenta, dar se n'aiba nici o idee de cele mai simple lucrari pasagere, la cari nu potu ajunge de cătu la finitulu celoru doi ani de studiu. De acésta observațiune trebue se se țina cu atātu mai multu séma, cu cătu elevii în scól'a de aplicațiune sunt oficiari, și acești'a, la casu de resboi trebuescu neaperatu se între în campanie, și prin urmare preparațiunea lor trebue se fie cătu se pôte de complecta pe fie care trépta a instrucțiunii.

În resboiulu nostru din 1877, amu fostu nevoiti se tramitemu în campanie ca oficiari, chiaru elevi, cari nu aveau de cătu unu singuru anu de scól'a militara.

În fine trecendu în Franci'a la scól'a dela Fontainebleau, aci gasimu pe Maiorulu Delair, unu literatu și unu militaru fôrte erudit, care chiaru anul acesta litografiază primul Cursu de fortificație franceza actuala. Acesta după espresiunea sa, a ruptu cu trecutul și se încerca a face unu cursu cu totul nou.

În capulu programulu seu, datu la pag. 6, figuréza istoriculu Fortificației, care forméza Partea I-a a studiului și este scrisu în doué volume. Elu se esprima în modulu urmatoru:

„Cu tôte că este neadmisibilu ca unu ingineru militaru se nu cunósca originile artei sale, totusi, tratandu despre istoriculu fortificației, nu ne amu propusu numai se facemu o insirare cronologica a diferiteloru sisteme propuse sau aplicate, dela origine pâna astadi asupra organizării defensive a cetatiloru și statelor. Prim'a parte a cursului, implinindu în acelasi timp acestu scopu, are o importanța mai practica. Invetiamentulu procédu prin metóda analitica și istorica, se definescu prin acésta diversele elemente ale fortificației, pe mesur'a ce ele sunt introduse cronologicu în sistemele studiate. Se discuta imediatu valórea lor; se face astfelu critica dispositiunilor cari aparú succesivu, fără a cauta se se aranjeze acestea pe categorii, pe cari spiritulu elevulu nu pôte se le stabilésca în cunoscintia de cauza, de cătu a posteriori, și candu prim'a parte a cursului este terminata.*) Prin acestu mijlocu, ideile se gasescu din contra clasate naturalu și fără oboseala; spiritulu a datu fiecaruia din sistemele studiate adeverat'a sa parte de importanța, neconfundandu nimicu și vedendu disparendu pușinu câte pușinu d'inainte critice, dispositiunile complectu învechite, cari potu cu tôte acestea se se védia în óre-cari fortareție existente, unde oficiarulu le va regasi mai tardiu fără surprindere.“

În campani'a noastră din 1877, noi ne amu gasitu la Vidinu d'inainte unei cetati, a careia una din incingetori era construita după sistemulu obicunutu în evulu anticu și mediu.

„În totalu, prim'a parte a cursului dă nomenclatur'a (sau tehnologi'a) și proprietatile elementelor fortificației permanente, la diferitele epoche ale istoriei sale. Ea fixédia, afara de acésta, prin exemple istorice, principiile generale ale artei de fortificație, pâna în dilele nóstre.

Mai departe autorulu adaoge: „Dacă este neadmisibilu ca unu ingineru militaru se nu cunósca originile artei ce elu esercitéza, este necesaru ca, acela care imaginéza o dispozițiune noua, se scie dacă ea nu a existatu deja și pentru ce a încetatu a se mai întrebuintia; acésta ar fi de ajunsu pentru a justificá studiulu istoricu alu fortificației...“ etc.

Correspondenție particularie ale „Observatoriului“.

— Bistritia în Transilvani'a 3 Iuliu n. (Despre secuii cari se întorcu din Ungari'a în Bucovin'a). Astadi trecura pre aici spre Bucovin'a

*) Autorulu face alusiune la categoriile, divisiunile și sub-divisiunile cari se facu necesare în studiulu detaliatu alu artei.

înapoi la vechile lor vetre 15 (cincispredece) familii Ciangai, cu muierile și cu copii lor sdrentiuosi, bolnavi, flamendi că vai de capulu lor. Acestia se întorcu dein tier'a Canaanului magiaru, unde au fostu dusi sub flamur'a magiara cu pompa și cu musica.

Pre candu trecusera asta primavéra prin Bistritia spre Ungari'a, pintenatii noștrii se întreceau a'i portá de subsuori, a le servi sugari, a banchetá nopti întregi cu ei în cassin'a magiara; acumu vedendu'i amariti nu se îndurara ale dá vreunu cruceru că se-si cumpere pane, asia cătu în starea lor regretabila au fostu necesitati a merge în unu suburbiu pe la romani, la cari fusesera încuartirati în dilele celea fericite. Acestia i-au primitu și acumu, i-au adăpostitu și ajutat în necasulu în care se aflau.

Ciangaii reintorsi spunu grozavenii din Canaanulu lor; injuraturile și blastemurile nu lipsescu. Acumu spunu și recunosc, cumca candu au pornitu de acasa spre Ungari'a, au fostu nu numai sedusi cu feliurite promisiuni, dara totuodată sparieti și amerintiati, că vinu Muscalii.

Unic'a mangaere le-au mai remasu, că densii candu au plecatu din Bucovin'a nu si-au vendutu casele și mosiórele că ceilalti și acumu au la ce se se duca *).

Alba-Juli'a, 1883 Iuliu 30.

În caus'a alegeriloru municipali ne veni dela Alba-Juli'a cu dat'a 30 Iuliu n. urmatori'a corespondenția întârziată fără voi'a noastră:

E aprópe finea anului și cu începutulu lui 1884 se îndeplinescu în tóta tier'a acésta nefericita alegerile municipali. Domniloru dilei nu li mai potemu dice decât ceea ce a disu Napoleonu marele plenipotențiarulu rusu: „Invetia pre domnulu teu, că statele mari se gubérnéza cu mintea, nu cu inim'a.“ E necredibilu cătu de fără grija ni vedemu noi toti de afaceri, fără leacu de interesu de lucrurile publice; pare că asia suntemu facuti că se ne trezim după or'a a 11. Interesantu e, că pe candu ai noștrii ómeni stau cu manile în sinu, pe atunci cei mai siguri în pozițiune lucra fără sgomotu, că nu cumva se ni turbure dulcele somnu. Oficialii politici din centru și punctele externe ale comitatului în vederea proximei constituiri începu a desvolta unu zel neusitatu acum, că scolarulu negligentu preste anu la apropierea anului scolastec. Caletorescu prin comitatu cu listele a mana zelosi, dar blandi cu cei pe cari voiescu se si-i asigure; întindu man'a la preotu și poporu, pentru-că se o redice după aceea asupra lor în scóla și biserica. Ori dintre ai noștrii formatu-s'a vre-unu comitetu de acțiune care se adune și se încerce a presenta la viitoarele alegeri municipale numerulu romaniloru membrii, spre a casciga vre-unu pretoru dintre ai lor? Pe cătu sciu în acestu comitatu toti se veselescu în unu dulce far niente. În Alba-Juli'a nu aude omulu puu de romanu batându-si capulu cu de acestea, și deca întrebi pe vre-unu sateanu, elu 'ti respunde „nu sciu nimicu.“ Advocații au alte lucruri, preotii 'si vedu de neajunsurile lor și nice că se simtu competent în aceste lucruri; apoi facare sub masc'a modestiei lasa onórea altora. Astufeliu nime nu începe, de si numai unu începutu se cere. Dar apoi cei doi protopopi romani din Alba-Juli'a? *). „Ca se poti figura că anteluptatoriu, trebue aci o dosa buna de autoritate;“ și acumu remane dar se mergeti la timpulu seu fără a Ve cunósce și fără de a încerca, se dobenditi ceva și apoi sumu siguru că la tempulu seu ve-ti striga érași „nu potemu.“

Dupa-ce factori cualificati sunt, numerulu membriloru îndreptatiti inca ajunge spre a fortia unu compromis; lipsescu numai unu începutu. La acésta sunt chiamati cei din Alba-Juli'a, că-ci Abrudulu e de o parte, Blasiulu a intratu în grige și destinulu lor e numai a sprigini.

Se va reflecta la acésta corespondenția: nu potemu. Ei bine, dar cercat'a-ti candu va? Candu ca candidarea dlui C... mai acum vre-o trei ani, numai a-Ti glumitu; dus'a-Ti pe toti cei îndreptati? Nu; ci precumu bine s'au disu, a-Ti lasatu totu pe dlui. Candu vomu ajunge odată a sci, că lucruri de acestea sunt de interesu publicu si nu atingu numai pe persoanele scóse la urna? Eu sum de firm'a convingere, că comitele supremu are mai multu respectu de valorea Romaniloru de aci, decâtă încredere au ei insii în sine. Nu potu crede că vedendu-ve consolidati și vorbindu-i de pe acum dreptu în fața, nu l'ar convinge energi'a dvóstre, că la denumirea membriloru din comisiunea candidatóre trebue se țina contu de Romani și acésta chiar în interesulu créatureloru sale; apoi la alegeri: serviciu pentru serviciu. Dar mai bine le sci-Ti aceste dvóstra; rolulu meu modestu e a dice: Nu dormiti!

C. P. P.

*) Acesta aste unu escelentu respunsu practic, pipaitu, argumentum ad hominem, datu chiaru de către acei bieti secui ametiti si sedusi prin fanfaronadele unor fanatici că Lászlo Mihály, Odescalchi (italianu renegatu) și tóta compani'a lor.

**) Mai în susu observati chiaru dvóstra, că preotii „nici că sunt competent în lucruri de acestea.“ Dara protopopii nu sunt totu preoti? cumu se ne esplicamu acésta contradicere?

Conspectulu operatiuniloru institutulu de creditu și de economii „Albin'a“ în lun'a Iuliu 1883.

Intrate:	
Numerariu în 30 Maiu	fl. 38,792.76
Depuneri	„ 108,928.64
Cambii rescumperate	„ 163,903.15
Imprumuturi hipotecari și alte imprumuturi	„ 18,044.78
Interese și provisiuni	„ 15,017.45
La fondulu de pensiune	„ 59.50
Moneta venduta	„ 86,613.34
Efecte	„ 30,297.25
Conturi curente	„ 6,643.73
Diverse	„ 434.37
	fl. 468,734.97

Esite:	
Depuneri	fl. 111,558.72
Cambii escomptate	„ 181,158.36
Imprumuturi hipotecari și alte imprumuturi	„ 29,210.80
Interese pentru depuneri și alte interese	„ 3,615.17
Contributiune și competintie	„ 9.20
Salarie și spese	„ 2,046.76
Moneta cumperata	„ 61,022.77
Conturi curente	„ 14,692.01
Diverse	„ 4,885.29
Saldo în numerariu cu 31 Maiu	„ 60,535.89
	fl. 468,734.97

Sibiiu, în 31 Iuliu 1883.

Visarionu Romanu m. p.,
Directoru executiv.

J. Lissai m. p.,
Comptabilu.

Cursuri de București în Lei noi (franci).

8 Iuliu st. n. 1883.

Fonduri de Statu:

Banca Nationala (500 l.)	„ 345.—
Societatea „Dacia-Romania“ (300 l.)	„ 346.—
Banca Romaniei (500 l.)	„ 203.—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	„ 211.—
Soc. rom. de construct. și lucrari publice (l. 500)	„ 495.—
Rent'a romana 1875 5%	„ 1. 92.—
Rent'a romana amort. 5%	„ 93.—
Rent'a romana (Rurala conv.) 6%	„ 99.—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„ —.—

Valori felurite:

Creditu fonciaru ruralu 7%	„ 104.—
Creditu fonciaru ruralu 5%	„ 91.—
Creditu fonciaru urbanu 7%	„ 100.—
Creditu fonciaru urbanu 6%	„ 92.—
Creditu fonciaru urbanu 5%	„ 88.—
Obligatiunile Casei Pens.	„ 222.—

Actiuni:

Inprumutulu Stern 7%	„ —.—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„ —.—
Inprumutulu Municipal 8%	„ 91 3/4
Inprumutulu orasiului București cu lose	„ 30 1/2

Adunarea generala ordinaria a societatiei actionarie „Hebe“ se convóca pe 18 Iuliu a. c. și dacă nu s'aru infaciósiá actionarii în numerulu recerutu de statute, se convóca a dou'a pe 15 Augustu a. c. în ambele casuri la 9 óre diminétia în Sangeorgiu, în ospetari'a scadelor, cu adaogere, că la alu doilea terminu se voru aduce concluse valide și numai cu actionarii infaciósiati.

La acésta se invita p. t. actionari a se infaciósiá sau în persóna, sau prin plenipotențiatu.

(168) 3—3

Directiunea societatei.

Nr. 438/883

(169) 1—3

Concursu.

Pentru ocuparea urmatoriloru posturi la scólele granitieresci din Comitatulu Fagarasiului, si adeca:

1. La scóla cu 2 invetietori din Voil'a una invetietóreșa pentru clasa de fete, cu salariu de 300 florini val. aust. anuale.

2. La scóla cu 3 invetietori din Vaidarece una invetietóreșa pentru clasa de fete cu salariu anuale de 240 florini v. a. care în alu doilea semestru se va poté spóri pâna la 300 fl.

Cu ambe statiunile mai este impreunatu: cuartieru liberu în edificiulu scólei și lemnele trebuintiose de focu, în fine dreptulu de pensiune, dnpa cumu prescrie legea relativa din fondulu de pensiune docentale granitierescu.

Limba de propunere e cea romana; invetietóreșa nu se va ocupá cu copilele începétorie, ci numai cu acelea, cari déjà au trecut prestegreutatele de scrisu, cetitu și de a computá, și alu caroru numeru nu va trece prestegreutatele de scrisu, cetitu și de a computá, și alu caroru posturi se-si substérna petitiunile providute cu diplóme de cualificatiune și alte documinte necesarie pâna la 10 Augustu a. curinte la:

„Comitetulu administrativu de fondulu scolastec alu fostiloru granitieri din regimentulu I romanu la Sibiiu.“

Editoru și redactoru responsabile: **G. Baritiu**
Tipariulu lui **W. Krafft.**